Ч. 16 Неділя 3 лютого (21 січня) 1907. Рік XVII.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провінциї:
на цілий рік К 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . . „ —·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . . „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

Підвисшенє конґруї. — З Угорщини. — Події в Росиї.

На засїданю державної ради в палаті послів дня 3 марта 1905 р. сьвященики-посли: др. Стоян, Траінфельс і Пастор зголосили внесенє з жаданем реґуляциї платні і емеритур католицкого духовеньства. Внесенє підписало 240 послів, отже більшість палати. Мінїстер просьвіти Гартель предложив посольскій палатї в осени 1905-ого року правительствене внесенє з проєктом закона о реґуляциї конґруи і емеритур парохіяльного клиру. Побільшенє державних видатків на сю цїль обчислено на 9½ мілїонів корон річно. Справу відіслано до буджетової комісиї, котра віддала єї окремому підкомітетови. Референтом вибрано одного з найбільших прихильників предложеня. По довгих торгах з противниками предложеня обнижено річний видаток держави на платню і емеритури католицкого духовеньства до 4,860.000 корон. В тій формі посольска палата ухвалила предложенє 23 с. м., а палата послів приняла єго на послїднім своїм засїданю. — Новий закон конґруальний єсть властиво лише новелею до закона з 19 вересня 1898 р. обмеженою до тої одної постанови, що установляє до означеного тодї виміру конґруи вісїм пятилїтних додатків по 100 корон для душпастирів в чинній службі, що також вяже ся з відповідним підвисшенєм емеритури. Час душпастирскої служби, відбутий перед уведенєм в житє нового закона конґруального, має бути при вимірі пят. лїть почисленний. — Параґраф 4. нового закона уповажняє мінїстра віроісповідань і просьвіти в случаях перенесеня душпастиря в стан спочинку з причини специяльних уломностий фізичних, до виняткового признаня єму емеритури висшої нїж нормальний вимір, але нїколи більше, нїж 2000 корон. — Підвисшенє конґруи має бути розложене на три роки в той спосіб, що в сім роцї, числячи від 1 сїчня, виплатять одну третину збільшених поборів душпастирских; від 1 сїчня 1908 року дві третини а доперва від 1909 року повну квоту. — Дотеперішний заком з 1898 р. установляє для Галичини слїдуючий вимір конґруи: а) для самостійних душпастирів: у Львові і в Кракові 2000 К, в містах понад 10.000 населеня 1600 К, в місцевостях над 3000 мешканців і в купелевих місцевостях 1400 К, у всіх инших місцевостях 1200 К; б) для сотрудників: у Львові і в Кракові 800 К, в містах над 10.000 мешканців 700 К, в місцевостях з над 3000 мешканців і в купелевих місцевостях 700 К, у всїх инших місцевостях 600 К. Після нового закона кождому сьвященикови будуть признані вчислювані до емеритури додатки до наведеного висше виміру конґруи в пропорциї до часу єго чинної служби — по сто корон за кождих пять лїт. Як раз то єсть найважнїйшим в цїлій реформі.

Угорский сойм радив вчера дальше над буджетом. Пос. Форкач зі сторонництва независимости закинув президентови мінїстрів, що на єго предметові замітки відповів обиджуючо. Нема приміру в історії парляментаризму, аби президент мінїстрів війповідав на бесїду посла так глумливо. Президент палати заявив, що президент мінїстрів не нарушив парляментарних звичаїв, инакше був би єго прикликав до порядку. Вкінци по короткій дискусиї сойм полагодив буджет і ухвалив закон о вибиваню більшої скількости нїклевих монет.

Президент мінїстрів Векерлє, як доносять з Будапешту, давав теку мінїстра судівництва по уступленю Польонього послови Людвикови Ґолльо, однако той не приймив єї з причини, що хоче віддати ся виключно публичній і письменьскій дїяльности. Відтак віддав др. Векерле ту теку секретареви державному Ґінтерови, котрий приймив єї. Президент мінїстрів повідомив о тім сейчас прибічного мінїстра ґр. Зічіого з просьбою, аби доніс о тім Цїсареви,

---

13)

Пан Лєкок.

З француского — Еміля Ґаборіо.

(Дальше).

І дійстно прийшов комісар полїциї, досить призадуманий над сим потрійним убийством, але все-таки не дуже занепокоєний. Тай на що би єму непокоїти ся? Жевроль, що був повагою в таких справах, успокоїв єго зараз, коли мусїв єго будити.

— Розходить ся лиш — так казав єму — о бійку межи зволочию, що сходить ся в „Перчанцї". Коби лиш всї тотї злодїї один другого позабивали, то ми мали би спокій. — Додав ще, що убийника арештовано і замкнено; справа отже не дуже пильна. Комісар длятого не видїв в тім нїчого злого, щоби заждати аж до рана і тодї розпочати своє слїдство.

Зрана пішов він подивити ся на убийника, відтак повідомив власти судові і прийшов тепер без великого поспіху на місце злочину в супроводї двох лїкарів, котрим власть державна поручила перевести судово-лїкарске слїдство. Він мав при собі також одного фельдфебля з 53 пп.; позаяк один з погибших мав унїформ на собі, а на ґузиках від плаща стояло число 53, то фельдвебель мав переконати ся, чи той молодий чоловік належав до єго полку, котрого касарня знаходила ся у фортах.

Ще менше як комісар непокоїв ся сею справою інспектор полїциї. Він прийшов посвистуючи і вимахуючи палицею, котрої нїколи не випускав з руки, насьміваючись вже наперед з того дуже ревного, котрий хотїв там щось вдїяти, де він сам не добачив нїчого. Коли підійшов був вже так близько, що можна було єго голос чути, зачав вже випитувати батька Абсента, котрий вернув був на поріг і пускав дим із своєї люльочки, але впрочім стояв так тихо, що подобав на курячу Сфінкс.

— Ну, старий? — відозвав ся Жевроль — чи маєте нам щось красного розповісти, щось такого досить страшного і загадочного?

— Не маю вам що розповідати — відповів той добряга, не виймаючи свого закуреного цибушка з рота — таж то звістна річ, що я за дурний... Але пан Лєкок міг би вам неодно таке розповісти, чого ви не сподївали ся.

Той титул „пан", яким старий полїцийник називав свого товариша, так не сподобав ся Жевролеви, що він удав, що нїби єго не розуміє.

— Хто, що? — спитав він. — Про кого ти говориш?

— Ну, таж про мого товариша, котрий якраз лагодить свій звіт, про пана Лєкока.

— Ах, ах! — замуркотїв інспектор, котрого тї слова заскоботали очевидно так як блоха, коли влїзе в ухо. — Ах! то він щось відкрив...

— Печеню, котрої другі не могли донюхати ся! Таки так, ґенерале, то правда!

Сим одним реченем зробив собі батько Абсент ворогом свого начальника. Але то Лєкок таке єму заподіяв. Він готов був тепер хоч би й в огонь за ним скочити.

— Ну, побачимо! — замуркотїв інспектор, а в души постановив собі мати пильне око на того молодого чоловіка, бо через якийсь успіх міг він стати єго суперником. Не сказав більше нїчого. Надійшли другі панове і він відступив ся на бік, щоби зробити місце комісареви полїциї.

Для комісаря була така справа не новина. Він був колись на Фобурж ді Танпль мировим судиєю; мимо того не міг укрити свого перепуджения, коли зайшов до „Перчанки". Фельдвебель з 53 полку, що ішов за ним, старий вояк з медалями і почестними відзнаками, налякав ся ще більше. Він став такий блїдий, як тотї трупи, що лежали перед ним і мусїв аж оперти ся об стїну. Лиш оба лїкарі були зовсїм спокійні.

Лєкок встав був, держачи звіт в руцї; він поклонив ся і ждав покірно, аж єго будуть питати.

— Ви тут певно страшну ніч перебули — відозвав ся комісар ввічливо — та й ще без цїли для справедливости, бо всї доходженя були злишні.

— Але менї здає ся — сказав на то молодий полїцист — що я не змарнував свого часу. Я старав ся виконати поучене мого начальника; отже я шукав та й знайшов богато. Я набрав на примір тої певности, що убийник мав приятеля або таки спільника, котрого міг би я навіть описати, як він виглядав: мусить бути середних лїт, коли не помилюю ся, носить мягку шапку, має на собі пальто з темно-брунатної, мохнатої материї; єго чоботи...

— Грім же би єго! — крикнув Жевроль; — а я...

заки він сам вспіє здати Монархови справозданє о зміні. Президент міністрів виїхав відтак вчера по полудни о годині 5 до Відня, куди прибув вечером разом з секретарем державним в міністерстві скарбу Поповичем і ще того самого вечера приймив у себе ґр. Зічіого. Нинї рано прибуде до Відня новий міністер судівництва Ґінтер.

В московскім виборчім окрузї відбули ся вчера вибори куриї властителїв менших посїлостий. Вибрано 45 повномочників, з тих 41 кадетів, 3 сторонників кадетів і одного з партиї 30-го жовтня. З ріжних сторін доносять о побідї опозициї. Всюди вибирають членів лївиці, з правиці вибрано що найбільше двайцяту часть. Справозданя петербурґскої аґентиї суть фальшиві і сторонничі. Вибори представителїв робітничих випали майже виключно на социялїстів, селяни вибрали сторонників роздїлу землї, а міста кадетів. Праса опозицийна каже, що донесеня петербурґскої аґентиї о переведених виборах обчислені лише на введенє публики в блуд. Після дат орґанїзаций робітничих вибрано в Москві на 311 правиборцїв 207 социялїстів, 23 революціонїстів, 23 безпартийних социялїстів, 45 кадетів і лише 2 консерватистів. Аладіна лише задля похибки не взяли на листу виборців, натомість вибрано єго в Симбірску яко представителя селян. — Полїтичні убийства в Росиї все ще на дневнім порядку. І так оногди убито в Петербурзї директора вязниці т. зв. „Дерябиньскої“, Ґудиму. Убийником був 20-лїтний молодець. — В Варшаві убило кількадесять революціонїстів начальника слїдчого виділу поліциї Ґріна. По убийстві виновники розбігли ся. — Крім того було кільканайцять убийств поліцийних вояків в ріжних місцевостях Росиї.

Новинки.

Львів, дня 2-го лютого 1907

— **Іменованя і перенесеня.** П. Намістник іменував підофіцира рахункового 34 полку краєвої оборони Зиґмунта Сроку; був. підофіцира а тепер дозорця вязниць в карнім заведеню у Львові Йос. Михальского; підофіцира маринарки Фр. Зґуда; вахмайстра 20 полку піхоти Стан. Круля; вахмайстра при краєвій команді в Задарі Юл. Шемельовского; був. підофіцира рахункового Володис. Хробака і підофіцира рахункового Йос. Обача канцелїстами Намістництва і придїлив Сроку до староства у Вілични, Михальского до староства в Чорткові, Зґуду до староства в Горлицях, Круля, Шемельовского і Обача до Намістництва, Хробака до староства в Перемишли. — П. Намістник переніс секретаря повітового Тита Решетиловича з Горлиць до Львова і канцелїста Намістництва Ант. Квасняка з Самбора до Львова.

— **Ц. к. Львівска Дирекция зелїзниць** подає сим до відомости, що задля надзвичайних трудностий рухових, викликаних виїмковими морозами і сніговицею, продовжає ся з днем 18 січня 1907 за дозволом ц. к. міністерства зелїзниць з дня 25 січня 1907 ч. 4520 реченець доставп для всїх посилок товарових, наданих або адресованих до стаций в Галичинї і Буковинї або переходячих через ті стациї о 3 днї. Виїмку становлять посилки живих звірят і сьвіжого мяса. В руху переходовім через лїнії зелїзниці північної і зелїзниці льокальної Краків Коцмирів — продовженє се виносить 6 днїв.

— **Арештованя на університетї.** За звістні авантури на львівскім університетї арештувала поліция на жаданє судиї слїдчого п. Франка около 70 руских академіків і відставила їх до суду карного при ул. Баторого, де їх приміщено в 10 келях на першім поверсї відповідно до величини келї по кілька і кільканайцять разом. Арештовано многих з тих академіків, що мешкали в рускім академічнім домі при ул. Супіньского, двох алюмнів екстернїстів, що мешкали в пресвітерияньскім домі при площи сьв. Юра а відтак кількох академиків мешкаючих в приватних домах в ріжних сторонах міста. Арештованя і ревізиї відбували ся у Львові досьвіта і арештованих відставлювано громадками під ескортою до вязниці.

Арештовано також деяких академиків, котрі були на провінциї. Так арештовано одного в Станиславові а другого в Коломиї і відставлено до Львова. У Відни арештовано вчера редактора часописи „Ruthenische Revue“, котрий, як кажуть, був підчас звістних авантур між молодїжию на університетї. Товариство академічне „Академічна Громада“ розвязано, а голова того товариства, котрого нема у Львові, має бути також арештований.

— **Бібліотека й наукова робітня Наук. тов. ім. Шевченка** будуть зачинені для сторін до 15 лютого задля робіт над розширюванєм бібліотеки. Конечні справи можна буде полагоджувати лише що суботи від 3—6 год. — *Олекса Іванчук*, за бібліотекаря.

— **Студїнь і заметіль.** З ріжних сторін Европи доносять, що впали знов великі снїги. — У Львові впав сеї ночи також досить великий снїг. З Дрогобича доносять, що там минувшого вівтірка була через цїлий день і цїлу ніч велика меґелиця. Так само була заметіль в цїлім повітї самбірскім і стрийскім. — В Королевци, в Прусах, підчас послїдної студени, де мороз доходив до 21 степенів, відбували ся войскові вправи, в наслїдок чого 150 вояків відморозило собі уши і руки. — З Тиролю доносять, що в кількох місцях спали осуги снїгові (лявіни). В місцевости Міттельберґ спали оногди в само полудне два осуги і засипали два обійстя з двома хатами і 8 стайнями, в котрих було богато худоби. В хатах засипало 15 людий. З тих видобуто доси 8 трупів і 2 людий тяжко ранених.

— **Найбогатший чоловік на сьвітї.** Доси уважали Рокфелєра т. зв. нафтяного короля, найбільшим богачем в цїлім сьвітї. Тепер знайшов ся в Америцї богатший від него чоловік, „лїсовий король“ Віргавзер. Єго майно обчисляють на міліярд долярів, себто 5 тисяч міліонів корон. Віргавзер має 72 лїт, мешкає в Ст. Павль. Він живе дуже ощадно. Величезного майна доробив ся на продажи лїсів, яких вартість кождого року зростає, і так в східній Віржінїї заплатив Віргавзер за кусник лїса 12 тисяч долярів, а продав єго недавно за 500 тисяч долярів. Не диво, що Віргавзер в короткім часї доробив ся так величезного майна. Обчисляють, що за гроші, які має той лїсовий король, могло би сьміло яких єго лїт міліон людий удержувати ся без всяких щоденних клопотів о средства до житя.

— **Шестеро осіб в огни.** Про страшний пожар, в якім погибло шестеро осіб, доносять росийскі ґазети. Огонь вибухнув минулого четверга около 5-ої години рано в місцевости Іліїна в одноповерховім домі адміністратора своїх дібр, ґр. Толстоя, в хвили, коли всї ще спали. Ґраф хотів уратувати куферок з 10.000 рублїв скарбових гроший і процентовими паперами, однак не вспів уже вискочити і погиб в огни. Ґрафиня уратувала ся. Крім ґр. Толстоя погибли: єго своячка з Полтави, ґубернский старший радник Перфілїєв, що хотів уратувати мошонку з 10 рублями, секретар побарового уряду Шилевский і дві особи зі служби. В згарищах найдено куфер, задля якого погиб ґр. Толстой. Папери перемінили ся на попіл, а золоті монети утворили одну масу.

— **Незвичайне з'явище.** Минувшого вівтірка вечером перепудив ся цїлий Париж. Нараз заблисло і загриміло страшно а люди зібрані в театрах і приватних домах перепудили ся страшенно, гадаючи, що хтось кинув незвичайно сильну бомбу. По тім незвичайнім в зимовій порі з'явищи почав сипати густий снїг.

— **Нещаслива пригода** стала са минувшої середи на двірци зелїзничім в Тернополи. Вечером того дня вертав по службі кондуктор зелїзничий, Йосиф Айхельберґер, лїт 30, батько шестеро дїтий, шляхом зелїзниці, щоби скоротити собі дорогу до дому. Нещасливий видко не знав, що на тім шляху пересувано якраз ваґони товарові і льокомотива від тих ваґонів наїхала на него з заду та вхопила єго так, що волїкла кількадесять метрів і страшно покалїчила.

Він нараз замовк як чоловік, котрому з темпераментом і розум втік а котрий хотів би радо відкликати назад свої слова.

— А ви? — спитав єго комісар. — Щож ви на то?

Єго аж злість взяла, але посунув ся був за далеко, щоби ще міг завернути. Інспектор рішив ся длятого розповісти:

— Річ має ся так: Нинї досьвіта, на годину перед тим, як ждав на вас, пане комісар, стояв я перед станицею поліциї коло італїяньскої рогачки, куди привели убийника. Аж дивлю ся а здалека іде якийсь чоловік, подібний до того, котрого опис подав пан Лєкок. Чоловік той, як здавало ся, був страшенно запитий, ішов в три пути, спотикав ся, сунув ся попід стіни домів Мимо того старав ся перейти через улицю, але впав на самій серединї і лежав так, що мусїв би був єго хтось переїхати.

Лєкок обернув голову на бік, щоби хтось не пізнав по єго очах, що він розуміє, як то все держить ся разом.

— Коли я то побачив — говорив Жевроль дальше — закликав я двох полїцаїв і попросив їх, щоби менї помогли підоймити нещасливого. Ми приступили до него; здавало ся, що він заснув; ми почали ним тормосити. Він сїв, а ми сказали єму, що він не може тут лежати, — але тодї нараз взяла єго страшенна злість, він почав лаяти ся і грозити та хотів нас навіть бити. Отже ми завели єго на варту, щоби він міг бодай в безпечности виспати ся.

— І ви замкнули єго разом з убийником? — спитав Лєкок.

— А вжеж. Знаєш преці, що на поліцийній вартї коло італїяньскої рогачки єсть лиш дві арештантскі келї, одна для мужчин а друга для женщин. Отже...

Комісар призадумав ся.

— Ай, то зле — замуркотів він. — Та й годї щось на то вдїяти!

— О, чому би ні! — сказав на то Жевроль. — Можу післати одного з моїх людий і приказати, щоби того фальшивого пяницю не пустили.

Молодий поліцист відважив ся перебити єму порушенєм руки.

— Шкода труду! — сказав він холодно. — Коли той чоловік єсть спільником, то можете бути спокійні: він витверезин ся і тепер вже єсть далеко.

— Отже — що робити? — спитав інспектор з іронїчним о скілько можна усьміхом. — Можна би може послухати мнїня... пана Лєкока.

— Я гадаю, що случай сам подавав нам пишну нагоду; ми не вміли скористати з неї, а найпростійша річ, не журити ся тим довго, лиш підождати, чи не надасть ся якась друга.

Мимо того Жевроль наставав на то, щоби післати одного з єго людий; коли той пішов, мусїв Лєкок розпочати читанє свого звіту.

Він прочитав єго дуже борзо, хотів умисно не підносити важних обставин, лиш зберегти свої тайні гадки для протоколу судиї слїдчого. Але льоґіка єго виводів була так сильна, що комісар поліциї і лїкарі перебивали єму заєдно своїм потакуванєм „дуже добре“.

Лиш Жевроль, що заступав опозицию, здвигав плечима і можна було гадати, що він все собі викрутить; при тім брала єго така зависть, що він ставав аж зелений.

Коли звіт прочитано, сказав комісар до Лєкока:

— Я гадаю, що ви один з нас всїх добре виділи. По вашім звітї дивлю ся вже иншими очима на убийника, котрого я перед хвилькою хотів переслухати. Він, бачите, не хотів уперто нїчого відповідати. Не хотів навіть сказати, як називає ся

Він замовк на хвильку а відтак додав:

— Я присяг би на то, що стоїмо тут перед загадочним злочином, котрого причин людский розум не збагне, перед одним з тих темних случаїв, які справедливість нїколи не вияснить.

Лєкок укрив хитрий усьміх і лиш подумав собі:

— Побачимо!

(Дальше буде).

Телеграми.

Відень 2 лютого. Угорский президент міністрів Векерле був нині о 11 год. перед полуднем на авдиенциї у Є. В. Цісаря.

Будапешт 2 лютого. Баронова Шемберґерова одержала з поліциї повідомлене, що їй заказано перебувати в столици краю через 10 літ, почавши від дня 5 с. м. о 12 год. в ночи.

Цетинє 2 лютого. Новий кабінет утворено з трох міністрів. Радович обняв президию, справи заграничні, скарб і війну, Іванович справи внутрішні, Церович справедливість і просьвіту.

Франкфурт 2 лютого. До Frankf. Ztg. доносять з Сідне, що місто Кемпсі в Новополудневій Валії вигоріло до половини.

Петербург 2 лютого. Цар помилував бувшого войскового ґубернатора ґен.-поручника Холшевнікова, котрого засуджено на вязницю в кріпости за зносини з революционістами підчас загального страйку в 1905 р.

Льондон 2 лютого. Daily Telegraph доносить, що ню-йорскі ґазети поміщають дуже острі статиї, в котрих обговорюють евентуальну війну з Японією. Мимо завіреня державного секретаря для війни, Тафта, що всї ті обави суть зовсім безосновні, часописи доказують, що одиноким средством уникненя війни з Японією було би відкликанє заряджень, виключаючих японські діти від спільної науки з дітьми білої раси.

Господарство, гиґієна, виховане.

Чого потрібно до розвою молочарства.

(З „Економіста“).

Щоби денебудь могло добре розвиватись молочарство, треба відповідних условин, які по части дає природа а по части самі жителї мусять їх собі придбати. Чим більше сприяють природні обставини, тим менше потребує старати ся чоловік і противно. Все таки природа дає й повинна дати більше, як чоловік сам зможе собі придбати.

Першою і найважнїйшою умовою для розвою молочарства є відповідне підсонє, бо корови й инші наші домашні звірята не можуть жити анї в зимнім анї горячім підсоню. Досьвід учить і се самі завсїгди можемо бачити, що найлучше цвите молочарство в тих краях, де пересїчна річна теплота виносить 14° С. Відповідне підсонє потрібне не лиш для плеканя худоби, але й для самої молочної продукциї, бо в зимних краях не можна нїчого робити з молоком, а в теплїйших годї собі порадити з маслом. Примїром в Італиї сьвіжо зроблено масло сейчас топлять, щоби в той спосіб охоронити его від зіпсутя й уможливити его транспорт; перетоплене однак масло тратить свої питоменности й тим зменшає свою вартість.

Другою умовою молочного господарства є відповідна фльора, що в великій мірі залежить від підсоня. Коли природа дасть нам відповідну теплоту й почву, тодї ми самі маємо постарати ся о відповідну продукцию пашї, як хочемо занимати ся молочарством. Не можемо й думати про молочарнї, коли зачнемо управляти хміль, тютюн або иншого рода ростини, що не зможуть бути для худоби поживою.

Одначе й маючи відповідну продукцию ростин, не зможе добре розвивати ся молочарство, коли не має потрібного числа коров, а пашу з'уживає ся для коний або волів. Отже третою не менше важною умовою єсть відповідне число коров. Однак не вистарчає що достаточне число молочних коров, треба ще уважати, які се корови. Скаже де-хто певно: такі, що дають найбільше молока; одначе се троха взглядне; се залежить від того, що хочемо виробляти з молока, чи сир як пр. в Швайцариї, чи масло як пр. в Данії. Коли перше, то вистарчить мати якого-небудь, аби богато, молока, а коли друге, то замало богато молока, нам треба й товстого. Що за велика ріжниця коштів продукциї масла з худого а з товстого молока, найлучше покаже примір. Возьмім, що один ґазда має 2 корови, які дають однакову скількість молока пр. по 3000 клґр. річно. Одна з них дає в молоцї 4 прц. товщу, а друга лиш 3 прц. Молока з 4 прц. товщу треба на 1 кільоґрам масла 21, а з 3 прц. товщу 30 клґр. Від першої проте можемо мати 143 клґр. масла, а від другої лиш 100. Припустім, що кожда з них з'їла пашї за 220 К, то копїти продукциї 1 клґр. масла від першої корови виносить 1·53 К, а від другої 2·20 К. Ідім дальше! Приймім, що якась молочарня дїстає денно 1500 клґр. молока з 4прц. товщу, а потребуючи лиш 21 клґр. молока на 1 клґр. масла, виробляє 71 клґр.; друга молочарня має таку саму скількість молока, але з 3 прц. товщу й тому виробляє лиш 50 клґр. масла, з'уживаючи на кождий по 30 клґр. молока, хоч обі потребують однакову скількість палива, робітників, машин і т. и. Приймивши, що кожда видає денно по 20 К, то в першій молочарнї випаде на 1 клґр. масла 28 сот., а в другій 40 сот. 1 клґр. масла з худого молока проте коштував би 2·60 К, а з товстого лиш 1·81 К. Се здає ся вистарчить, аби розуміти, як бачну увагу треба звертати на се, яке молоко дає кожда корова, коли хочемо продукувати масло.

Жителї острова Джерзі (Jersey) відповідним ховом і половим добором довели до того, що пересїчна джерсейска корова дає молока з 5% товщу; також не до случаїв там належить, що на один клґр. масла треба лиш 11·34 клґр. молока. В такий сам спосіб виховали собі й Данцї добру расу худоби. Середником до того єсть в них контрольні союзи, що мають цїлию досліджувати, кілько й якого молока дає кожда корова й кілько потребує пашї. Після тих дослідів добирають расу й поживу. Тут можна навести дані, що вказують на поступ в тім напрямі. І так, ще в 1864 р. Сеґельке (Segelche, б. проф. полочарства в рільничій школї в Копенгазї) подає, що кожда корова достарчає 73·2 фунт. масла, або около 2300 фунт. молока; в 1884 р. Б. Беґільд (B. Bøggild, теперішний проф. молочарства тамже) обчисляє на кожду корову пересїчно по 100 ф. масла або около 3000 фунт. молока. Одначе се були лиш доривочні контролї й то лиш в деяких хуторах.

Доперва 1895 р. по заложеню першого контрольного союза в Веен (Vejen) єствує постійна контроля, а їй тепер підлягає 172.246 дійних коров або 18% всїх в краю. Такий союз оплачує контрольного асистента, а сей контролює у кождого члена союза що дві недїлї, кілько і якого молока дає кожда корова й кілько з'їла пашї. Добуток з сеї працї покажуть слїдуючі числа: Від року 1895 до 1900 висше згаданий союз мав 13 членів, властителїв 307 корон. Тї корови давали в тім часї пересїчно по 6172 фунт. молока з 3·35% товщу річно, з чого можна мати 230 фунт. масла. Тих самих 13 членів від 1900 — 1905 р. мало 331 коров, а з них кожда давала пересїчно по 6437 фунт. молока з 3·44% товщу або 246 ф. масла річно. В часї від 1 мая 1905 до 1 мая 1906 року корови згаданих властителїв давали пересїчно по 6249 ф. молока (о 188 ф. менше) з 3·55% товщу; з того можна мати 247 ф. масла. В послїднім роцї проте кожда корова давала о 17 ф. масла річно більше, як перед шістьма роками. Можна сподївати ся, що кождий зрозуміє, о скілько лучше держати корову, що дає товсте молоко, як таку, що дає худе.

Але тут ще не вистарчає розуміти, яку корову лучше держати: користнїйшим було би знати, що треба робити, щоби мати товсте молоко. Передовсїм треба добрим плеканєм і відповідним половим добором виховати добру расу худоби; середником до того й то конечно потрібним є постійна контроля. Коли вже маємо добру расу, то треба її відповідно годувати, щоби могла давати товсте молоко; по друге завсїгди треба добре видоювати. В тім взглядї доєнє має не аби яку вагу. Возьмім на увагу корову, що дає пересїчно 3·50% товщу в молоцї; її перше молоко буде мати ледво 1 або 1·5%, а послїдне 7—7·8% товщу. Сьміло можна приняти, що вимено (Euter) корови є посудиною з молоком! З щоденного досьвіду знаємо, що сметана, себто молоко з найбільшим процентом товщу (20—70%), завсїгди підходить на верх. Те саме дїє ся у вимени; в дійках перед доєнем єсть найхудше молоко, а то, що видоюємо послїдне, єсть найтовстїйше, бо було найвисше. Тому може бути корова найлїпшої раси й найстараннїйше плекана, а коли зле будемо її доїти, то певно не будемо мати товстого молока. Добре доєнє має також то значінє, що натискаючи вимено, побільшаємо приплив крови в молочні посуди й таким робом побільшаємо видатність молока. Се має велике значінє у первісток. Часто можна замітити, що корова дала молока більшого обему, як цїле її вимено. З того можемо заключати, що навіть в хвили доєня а передовсїм видоюваня витворює ся немало молока. Проте хоч би й длятого треба добре видоювати.

Маючи потрібну і достаточну скількість доброго молока, можемо заложити молочарню й виробляти масло або сир евентуально оба продукти. Але на тім не конець, цїль молочарства ще не осягнена. Прецїнь самі не з'їмо всїх продуктів, ми мусимо їх і продати. Тому не менше конечною умовою єсть теж місце збуту. Се найбільше залежить від природних обставин; ми маємо їх, лиш треба нам порозумітись й добре використати їх, не давши нїкому випередитись. Місце збуту має тут дуже велику вагу, як взагалї у всяким промислї. Данія лиш завдяки сусїдки Анґлії змогла так високо розвинути молочарство.

Для лучшого запамятаня зберім разом всї молочарству потрібні умови: 1) Відповідне підсонє, щоби можна продукувати масло й держати худобу. 2) Мати відповідну скількість пашї. 3) Постарати ся о відповідне число дійних коров, що давали би: а) богато б) товстого молока. Середниками до того є: а) дібрана раса, б) старанне плеканє, в) добре доєнє. 4) Мати як найблизше місце збуту, де можна би добре продати молочні продукти.

Лядєлюн, 10 грудня 1906.

Андрій Курилас.

— Цїна збіжа у Львові дня 2 лютого: Цїна в коронах за 50 кільо у Львові. — Пшениця 7·65 до 7·80; жито 5·80 до 6·—; овес 7·10 до 7·40; ячмінь пашний 6·20 до 6·60; ячмінь броварний 6·60 до 7·40; ріпак —·— до —·—; льнянка —·— до —·—; горох до вареня 8·50 до 9·50; вика 6·— до 6·22; бобик 5·90 до 6·—; гречка —·— до —·—; кукурудза стара —·— до —·—; хміль за 56 кільо —·— до —·—; конюшина червона 50·— до 65·—; конюшина біла 25·— до 40·—; конюшина шведска 60·— до 75·—; тимотка 24·— до 30·—

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

ОГОЛОШЕНЯ.

З друкарнї В. Лозиньского, під зарядом І. Недопада. (Телефона ч. 527).